

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De alienatone iudicii mutandi causa facti. Titulus XLII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

Casar decis. 1. numero 14. hoc tit. & decisione 4. num. quarto de caus. possess. & propriet. quia tunc debet procedi, ac si omnia essent integra, d. l. vnica C. in integr. rest. post ne quid noui fi. & possessor poterit petere & obtinere manutentionem, Casar. decisione 4. numer. 4. de caus. possess. & propriet. toto tit. C. in integr. restit. postul.

42 *ne quid noui fiat. Restitutio concessa ¶ prout de iure retardat executionem donec cognoscatur, an sit danda restitutio, l. 4. §. condemnatum & ibi Bartol. numero tertio in fine ff. de re iud. Rota decisio 5. de appell. in nou. in dubio Pur. decisio 446. lib. 2. etiam si requirat altiorē indaginem, l. 4. §. condemnatum & ibi lafon numero 26. attestans de communi & DD. ff. de re iud. sed si sit præfixus terminus per commissionem, & non sit doctum de causa restitutionis, sit executio: Pur. d. decisio. 446. in secundo dubio libro secundo. licet rei iudicæ, quando de ea clare constat, non præiudicat commissio causæ in Rota cum clausula prout de iure. l. final. C. qua sentent. rese. non poss. cap. exhibita de arbit. l. causas vel lites & ibi late lafon num. sexto & seqq. C. de transact. Greg. xv. decisio 492. numero 4. Restitutio ¶ semel concessa iterum conceditur vt minor hæreditatem adiuit, probata læsione restituitur, vt ipsam repudiet: iterum aliqua pecunia hæreditaria apparet nunc, quæ præcedenti tempore latebat, & sic probatur læsus, quia repudiauerit, iterum restituetur vt adire possit. l. & si sine §. restitutus & ibi glossa ff. de minor. Semel ¶ denegata siue contra contractum siue contra sententiam, Ioan. Andr. in c. fin. in tertia questione numero 16. hoc tit. ac etiam in beneficialibus, Pur. decisio 279. sub numero 2. ver. tamen ex alia ratione & c. & num. seqq. lib. 3. per l. 1. & 2. C. si sapius in integr. restit. postul. non conceditur maiori, Achil. decisio 8. hoc tit. per l. 1. & 2. C. si sapius in integr. restit. postul. quia de iure maiores non restituuntur, nisi ex gratia: neque etiam minori, vel ecclésiæ,*

præterquam ad appellationem omittam à sententia denegationis: quæ nunc impetrari & concedi debet, non à iudice à quo, vel ab illo iudice, qui potest restituere contra sententiam, Ioan. Andr. in d. c. fin. in 6. q. num. 19. vel etiam ad totam causam, propter probationes, siue defensiones de nouo reperitas, quæ extrabant non exhibitas, l. 1. 2. & 3. C. si sep. in integr. restit. postul. c. fin. hoc tit. & ibi gloss. final. & Can gloss. in d. §. restitutus & ibi DD. tam super ætate, quam læsione, & alia quacunque probatione: Salic. in l. fin. C. si sep. in integr. restit. & c. Pan. in d. c. fin. num. 4. & ibi Ioan. Andr. in 8. quest. num. 21. Achil. decis. 7. hoc tit. Pur. decis. 278. in princip. lib. 3. Myns. obs. 52. cent. 1.

De alienatione iudicii mutandi causa facti,

Titulus XLII.

S V M M A R I A.

- 1 Alienatione à reo iudicij mutandi causa facti restitutio in integrum edicto perpetuo permittitur. per actionem in factum in qua tria requiruntur.
- 2 Vt fiat dolo malo.
- 3 Causa mutandi futurum iudicium.
- 4 Quod actus interfit.
- 5 Interesse autem consideratur ratione loci.
- 6 Persona.
- 7 Priuilegij causa.
- 8 Impensarum & incommoditatum actoris.
- 9 Obligationis & actionis extincta per alienationem ipso iure exceptione vel prescriptione.
- 10 Actio hæc in factum datur ei in cuius fraudem alienatio est facta, eiusq. hæredibus.
- 11 Contra eum qui alienauit, in hæredem vero eius, aut post annum vtilem non datur.
- 12 Reo competit exceptio excussionis.
- 13 Is quoq. in quem alienatio est facta, Conueni-

- ri potest rei vindicatione, per quem non tollitur actio in factum.
- 14 Alienatione ab actore causa iudicij mutandi facta in potentiorum, in quem huiusmodi alienatio seu cessio facta est repellitur exceptione, & ipse alienans aut cedens agere compellitur.
- 15 Tenetur actio in factum.
- 16 Interdum & ipsi alienanti, & ei in quem facta est alienatio interdicitur actio.
- 17 Potentior autem intelligitur ratione diuitiarum opum, nobilitatis, & alienans non puniatur iactura causa.
- 18 Alienatio rei vel cessio actionis nondum in iudicio deducta, qua fit potentiori ratione dignitatis, officii, vel iurisdictionis mediocri, non tenet, & alienans accedens afficitur iactura causa.
- 19 Patrocinium potentioris ratione officii mediocri aduocans sine aliqua alienatione siue actor sit siue reus afficitur iactura causa.
- 20 Alienatio siue cessio facta per impressionem potentiori ratione officii saltem mediocri non tenet, res redditur, & pecunia numerata retinetur.

PER restitutionem in integrum iure communi succurritur etiam ei, in cuius damnus alienatur & causa mutandi iudicij, res, de qua timeretur litigium, daturque ei ex hoc edicto prohibitorio actio in factum pro mobili & immobili Bart. in l. item si res num. 2. ff. hoc tit. contra alienantem; contra emptorem vero cui res est tradita, rei vindicatio; & quem voluerit, poterit conuenire, l. vnica C. hoc tit. l. ex hoc §. ait prator ff. hoc tit. Anch. in c. 1. num. 4. hoc tit. Vt actio in factum competat tria requiruntur. Primo quod alienatio & fiat dolo malo; l. 1. l. non solum §. 1. in fine l. quia pertinet & l. item si res §. 10. ff. hoc tit. §. 1. hoc tit. & ibi gl. pen. & Can. alienatio in-

telligitur etiam rei alienæ vnditio: sed hæredis institutio, legatum, l. ex hoc edicto §. 1. ff. hoc tit. aut causa necessitatis, alienatio non pariunt hanc actionem; vt si soluat suo creditori, aut redhibeat, d. l. ex hoc edicto §. 1. in fine & l. quia redhibitio & l. seq. ff. hoc tit. vel propter ætatem, valetudinem, necessarias occupationes, litem in alium transferat; l. non solum §. 1. ff. hoc tit. neque etiam donatio aut omisso possessionis ab eo, qui mauult recarere, quam sæpius super ea litigare. l. item si res §. ff. hoc tit. l. non alienat. ff. de regul. iur. Secundo quod fiat causa & mutandi futurum iudicium, d. l. item si res §. 1. d. l. ex hoc edicto §. 1. in princ. non eius, quod iam sit; nam tunc habet locum titulus de litigiosis, qui rei litigiosæ alienationem annullat sub certa pœna: l. fin. C. de litig. sed etsi iudicium iam sit captum, nec res est effecta litigiosa, habet locum actio ex hoc edicto, gloss. in d. l. ex hoc edicto §. 1. in verb. quod iam & ibi DD. siue dominium in alium fuerit translatum siue possessio, aut vlcipiendi conditio, siue series contractus in se de sui natura contineat translationem dominij vel possessionis, etiam si effectus ex alio impedimento sublecutus non fuerit: d. l. non solum & ibi Bart. & pertinet etiam ad iura prædiorum, vt si rem alienaueris tuam, ex qua alteri seruitutem realem debes, seruitutem personalem, superficiem, ac emphyteusim. Sufficit eum & in cuius fraudem fit alienatio, ius in re habere, siue velit agere rei vindicatione siue hypothecaria, siue personali in rem scripta, d. l. non solum & ibi gloss. in verb. non tenebitur & ibi Bart. in §. 1. in verb. ad iura l. fin. C. de reb. alien. vel non. Tertio quod interest eius, qui vult agere hac actione: proinde cessat hæc actio, si res non pertinuit ad pettoré, aut si is, qui alienatus est, sine culpa decessit, nisi si quid actoris præterea interfuerit ratione questus & ac-

& accessionum, d. l. non solum §. fin. aut si quis alienauerit, deinde receperit, d. l. ex hoc edicto §. i. vers. si quis, siue paratus fuerit suscipere iudicium, ac si possideret, data cautione de restitutione rei sub certa magna pœna, l. 3. §. fin. ff. hoc tit. gloss. mag. in cap. i. in verbo commutationem fecerint hoc tit. & ibi Pan. & Can. licet regulariter in prætorijs stipulationibus quis non cogatur pœnam inferere, l. fin. ff. de p. prator. stipul. l. 2. ff. qui satisd. cog. Interesse † consideratur ratione loci, vt quia alienatio facta fuit in hominem alterius prouinciæ.

6 Personæ, quia † facta in potentiozem, aut aliam qui diuexaturus sit aduersarium, vel clericum, aut ecclesiam, l. si quis ita l. 2. §. ea lege & ibi gloss. in verb. interest ff. de verb. oblig. Pan. in c. 2. num. 10. hoc tit. post gloss. Bald. in l. 1. ff. eodem, aut minorem propter beneficium restitutionis in integrum: Priuilegiū † causa, vtputa hominem quem petere intendebā, manumiserit, quia prætotes fauent libertatibus: Impensarum † & incommodatam actoris, quas habet & patitur alio aduersario substituto: verbi gratia, si locum in quo opus feceris, cuius nomine interdicto quod vi aut clam, vel actione aquæ pluuiæ arcendæ mihi tenebaris, alienaris, si te cum agerem tuis expensis, id opus tollere deberes, nunc alius, cum quo mihi incipit actio esse, qui non fecit, sed à te factum possidet, hæctenus istis actionibus tenetur, vt patiatur id opus 9 tolli, meis impensis. Obligationis † & actionis extinctæ per alienationem ipso iure, videlicet si nouum opus tibi nunciauerim, tuque eum locum alienaueris, & emptor opus fecerit, neque tecum ex noui operis nunciatione agere possum, quia nihil feceris noui, neque cum eo cui alienaris, quia ei nunciatum non fuit, l. 1. in fine cum tribus. ff. hoc tit. Vel exceptione propter alienationem, vt ego habebam contra te Publicianam, pro

Summa in Decretales.

quadam re, quam possidebas absque titulo, tu eam vendidisti cuidam, & tradidisti; contra quem, quia habet titulum & possessionem, ego non possum obtinere; quando enim eadem res à diuersis non dominis emittitur, melior est conditio possidentis, quàm petentis, l. siue autem §. si duobus ff. de public. in rem. act. simile est si tenebaris petitione hæreditatis, quia possidebas pro hærede, vel pro possessore rem, quam alteri vendidisti, & tradidisti; nam per istam alienationem, abstulisti actori petitionem hæreditatis: Bart. in l. 3. §. opus quoque ff. hoc tit. Aut etiam præscriptione actio sit sublata, vt si in iudicio rem exhibet vsucaptam, d. l. ex hoc edicto in princ. l. Iulianus §. si quis rem. ff. ad exhib. vel præscriptam, quo casu consequitur actor etiam æstimationem rei, l. item res ff. hoc tit. & ibi gloss. 1. & DD. etiam si ille singularis successor vlucipit rem propter negligentiam meam in non agendo; quia tu teneris mihi ratione tui delicti, & negligentia mea non facit cessare delictum. Pan. in c. 1. num. 4. hoc tit. Bart. in d. l. item si res post num. 2. & ibi Bald. num. 3. In summa tantum hac actione officio iudicis actor consequitur, quantum eius interfit alium aduersarium non habuisse, habendaque est ratio interesse extrinseci cuiuscunque damni. gloss. 1. in fine & ibi gloss. fin. & Bart. in l. 1. & 2. ac l. 3. §. ex quibus ff. hoc tit. Pan. in d. cap. 1. num. 4.

Datur ei, in † cuius fraudem facta est alienatio eiusque hæredibus, quia non pœnalis, sed rei persecutionem continet: d. l. non solum §. fin. in fine. Directa contra eum qui alienauit suo nomine utilis in eum, qui alieno nomine alienauit, vt tutor, curator: l. nam etsi vers. si tutor ff. hoc tit. in hæredem vel similem, † aut post annum utilem, non datur; quia datur ex delicto: d. l. non solum §. fin. in fine cum tribus. ff. hoc tit. Sed & alienator pri-

D d

stina

stina actione tenetur, quia dolus eius repræsentat eum possessorem, *l. qui petitorio ff. de rei vend. Pan. in d. c. 1. num. 5. hoc tit.* Competit t̄ reo exceptio excussionis, etenim non potest conueniri, nisi discussio possessore, *d. l. 3. §. ex quibus ff. hoc tit.* nisi interesse actoris foret euidens discussione non facta, ut puta reo est vsucapta ab emptore, vel possessor non reperitur, aut est in partibus valde remotis *gl. in l. 1. in verb. quanti nostra inter sit & ibi Bart. post num. 2. ff. hoc tit.* Is in t̄ quem alienatio facta est causa mutandi futuri iudicij, conueniri potest rei vindicatione, quantumcunque sit bonæ fidei, *l. vnica C. hoc tit.* Etiam per rescriptum impetratū contra alienantem, si fuerit in fraude, & non alias; *d. c. 1. hoc tit. & ibi Pan. num. 2. & 3.* Per quam non tollitur actio in factum, quia competunt ad diuersa; rei vindicatio respectu rei consequendæ contra possessorem, actio in factum contra alienantem propter damnum extrinsecum, *Pan. in d. c. 1. sub num. 4. vers. & super hoc infertur d. vnica C. hoc tit.* Quæ omnia procedunt t̄ in reo alienante causa mutandi futuri iudicij, actor in quem huiusmodi alienatio aut cessio facta est, siue titulo oneroso, siue lucrativo, exceptione repellitur; & ipse alienans siue cedens agere compellitur, *l. cum miles ff. hoc tit. c. 2. & ibi Can. Pan. in d. c. 1. sub num. 6. hoc tit.* Alteri cedere non potest, nec procuratorem constituere; *Bart. in d. l. cum miles ante num. 2.* Secundo tenetur t̄ actione in factum ad interesse, *d. l. non solum §. 3. & ibi gloss. in verb. in eos gloss. fin. in fine in l. fin. ff. hoc tit. & ibi Bart. in fine l. communis seruus 1. §. fin. ff. comm. diuid. Pan. in d. c. 1. numer. 6.* Tertio, interdum t̄ & ipsi alienanti, ac ei, in quem facta est alienatio interdicitur actio, ut si quis iudicij communi diuidendo uitandi causa, rem alienauerit, ut potentior emptor per licitationem eam vilius accipiat, & per

hoc ipse iterum recipiat; in pœnam ipsi negatur, ne possit communi diuidendo agere, pro præstationibus, aut ipsa re, quam forte recuperauit; etiam qui emit, repellitur exceptione, si experiri velit, *l. fin. ff. hoc tit.* Idem obtinet in omnibus actionibus, quæ competunt possessoribus, ut si facta est alienatio causa mutandi iudicium in confessoria, sitq; in possessione, ille cui facta est alienatio, hoc casu agere non poterit, *Bart. in d. l. fin. circa finem, licet possit alias agere, l. et si forte §. sciendum ff. si seruit. vend. l. vii frui in fine princ. ff. eod.* Potentior t̄ intelligendus est, non ratione dignitatis, vel administrationis, sed ratione diuitiarum, opum, nobilitatis, quo casu licet non valeat cessio, non tamen punitur cedens iactura causæ, *c. 2. hoc tit. & ibi gloss. pen. Abb. Pan. num. 4. & Abb. antiq. 7. & an. communiter.* Quando t̄ rei vel actionis nondum in iudicio deductæ, alienatio vel cessio fit potentiori ratione dignitatis, administrationis officij, vel iurisdictionis, non cuiuslibet, sed mediocris, *l. pen. in pr. C. de iis que vi metusque causa sunt Bald. in l. 2. num. 2. C. ne liceat potent. aut meri & mixti imperij, l. pen. & fr. 6. quod met. caus. Pan. in d. c. 2. n. 9. h. t. quod habet de iure, & de facto in temporalibus siue spiritualibus, Pan. inc. 2. num. 2. hoc tit. per Host. & Specul. ab eo allegatos Anch. n. 4. & Can. non tenet cessio vel alienatio ipso iure, vel per sententiam; Sal. in l. 2. n. 2. C. ne liceat potentioribus, ac alienans & cedens afficitur iactura causæ, l. 2. & ibi Bart. C. ne liceat potent. c. 2. hoc tit. & ibi Anchar. n. 3. & Can. per sententiam; quia in dubio omnes pœnæ infliguntur per sententiam; Bald. in l. 1. C. ne liceat potent. nu. 2. daturque ei contra quem facta est cessio; actio, item exceptio, quæ potest opponi declinatoriè, peremptoriè, ac etiam post sententiam, quia non contradicit sententiæ, *Calys. in d. l. 2. C. ne liceat potent. sub num. 2. & Bald. num. 33.**

n. 3. Is quoque siue sit actor siue sit reus, Bart. in d. l. 1. n. 5. qui sine aliqua ꝑ alienatione, siue cessione, Bald. in l. 2. in princ. C. ne liceat potent. patrocinium potentioris ratione officij, nō cuiuslibet, nam decuriones possunt esse aduocati, & impendere suum patrocinium, l. 2. C. de aduoc. diuers. iudicior. Sed vt dictum est mediocris, ita quod possit minacem fauorem ostendere vel inferre, gloss. in l. 1. in verbo potentiorum C. ne liceat potent. & ibi DD. quando cunque aduocat; vt si actor iret ad priores & obtineret, quod ipsi intercederent pro eo apud Capitaneum, vel potestatem, l. 1. C. ne liceat potent. & ibi Bart. Castr. Bart. in d. l. cum miles n. 1. But. in d. c. 2. n. 16. Anch. nu. 3. & Can. Afficitur iactura causæ per sententiam ex dicto seu titulo C. ne liceat potent. gloss. in d. l. 1. in verbo afficerentur & ibi DD. Bart. in l. cum miles sub n. 1. ff. hoc tit. Anch. in c. 2. nu. 3. hoc tit. & patrocinium præstans venit puniendus a bitrio rectoris prouinciæ, d. l. 1. C. ne liceat potent. Quando vero ꝑ impresionem, alienatio vel cessio fit potentiori, ratione officij saltem mediocris, sub ipsius potentioris vel coniugis suæ, aut amicorum suppositorum nominibus, non tenet alienatio, vel cessio, res redditur, & pecunia numerata retinetur, l. pen. & fin. C. de iis qua vi metusque caus. &c.

De Arbitris.

Titulus XXXIII.

S V M M A R I A.

- 1 Arbitrium ad similitudinem iudiciorum redigitur.
- 2 Arbitramentum redigitur ad instar contractuum.
- 3 Si compromissum fit in arbitrum & arbitratorum ex clausulis & signis præsumitur arbitrum vel arbitratorum.
- 4 Arbitrium duplex est necessarium quod fit à

eo actis à lege vel canone in casibus in iure expressis.

- 5 Vel statuto.
- 6 Voluntarium est quod factum fuit sponte.
- 7 Arbitrum quilibet esse potest qui non prohibetur à iure.
Prohibentur minor viginti quinque annis.
- 8 Mulier.
- 9 Iudex ordinarius.
- 10 Laicus super rebus spiritualibus.
- 11 Compromitti potest de qualibet re nisi prohibeatur, & ibidem enumerantur causæ super quibus non potest compromitti.
- 12 Compromittere possunt omnes nisi prohibeantur.
- 13 Arbitrum vnus eligatur, aut tres vel dispari numero sunt assumendi.
- 14 Compromisso factò in tres aut plures in dubio præsumitur actum, vt omnes simul iudicent.
- 15 Iure Canonico, si ex tribus arbitris vnus nolit malitiose, examinando, vel definiendo negotio interesse, duo præcedunt.
- 16 Compromissum in duos, vt ipsi, si dissentirent, tertium assumant, an valeat.
- 17 Compromisso factò in plures cum clausulis vos, aut alter vestrum, quemlibet eorum, aut similibus, tunc valet sententia vnus.
- 18 Compromissum constituitur partibus ad inuicem stipulantibus quod parebunt arbitri sententiæ sine pœna.
- 19 Vel Compromittentibus nudo pacto apposta pœna.
- 20 Arbitri potestas dependet ex Compromisso, nec aliud ei licebit, quam quod ibi, vt efficere possit, cautum est.
- 21 Inter compromittentes, acta respicientia causam eiusque decisionem gesta coram arbitro, probant in iudicio ordinario.
- 22 Confessiones coram arbitris facta probant vt iudiciales.
- 23 Circa attestaciones testium, obseruanda sunt pacta compromissi, si nihil conuentum est in

D d 2

huius.